

DİL BİLGİSİ

Dil bilgisi bir dili bütün yönleriyle inceleyen bilim dalıdır. Dil bilgisi dili oluşturan ses, hece, ek, sözcük, sözcük türleri, cümle kısaca sestten cümleye kadar dilin bütününü içine alan, inceleyen bir bilimdir. Bir dili doğru konuşmak ve yazmak için bilmemiz gereken dil kaidelerinin bütününe dil bilgisi veya gramer diyoruz. Dil bilgisinin de “Karşılaştırmalı Dil Bilgisi”, “Tarihî Dil Bilgisi” ve “Tasviri Dil Bilgisi” gibi türleri vardır.

Bilim adamları genellikle dil bilgisini konularına göre:

1. Ses bilgisi (fonetik)
2. Biçim bilgisi (morfoloji)
3. Cümle bilgisi (sentaks)
4. Anlam bilgisi (semantik)
5. Köken bilgisi (etimoloji)
6. Sözlük bilgisi (Leksikoloji) olmak üzere altı bölümde incelerler.

SES BİLGİSİ

Bir dilin seslerini, oluşumlarını, boğumlanma özelliklerini, sözcüklerdeki seslerin dizilişlerini ve bunların üstlendikleri görevleri inceleyen dil bilgisi dalına ses bilgisi denir. Ses bilgisi dilin en önemli bölümüdür. Çünkü dil seslerden meydana gelmektedir. Her dilin kendine has ses özellikleri vardır. Türkçenin ses özellikleri rastgele dizilmemiştir. Bu dizilme belli bir ahenge göredir. Türkçenin ses yapısında görülen düzen, dilimize dünya dilleri arasında bir şahsiyet kazandırmaktadır.

Ses Nedir?

Ses dili meydana getiren en küçük parçadır. Sesler bir araya gelerek heceleri heceler de sözcükleri oluşturur. Sesten daha küçük bir birim yoktur. Ses müzikte, fizikte ve dil bilgisinde çok kullanılan bir terimdir. Dil bilgisine göre ses ciğerlerden gelen havanın ses tellerini titreştirerek meydana gelen dalgaların ses organlarıyla şekillenerek meydana gelen titreşimlerdir. Dilde kullanılan dil sesi şekillenmiş belli bir özellik kazanmış bir rengi olan sestir. İşlenmemiş doğal olan ses sadece seda olarak adlandırılır. Dilde kullanılan sesleri diğer seslerden ayırmak gerekir.

Sesin Oluşması

Ciğerlerdeki hava dışarı çıkarken ses tellerini titreştirmesi sonucunda oluşan dalgaların ve ses organları dediğimiz, küçük dil, dil, damak, dişler, dudaklar, geniz boşluğu ve çene yoluyla şekillenmesiyle ses oluşur. İnsandaki ses organları dili konuşmak için özel bir itina ile yaratılmıştır. Ses organlarının hepsinin özel bir görevi vardır. Mesela dişleri dökülmüş bir insan diş seslerini çıkartamaz. Ciğerlerden çıkan hava ses tellerini titreştirerek ses dalgalarını

meydana getirir. Bu ses dalgaları işitme organımız tarafından algılanır. İnsan kulağı frekansları saniyede 20 ile 20.000 titreşim arasındaki sesleri duyabilir. Kuvvetli bir sesi, zayıf bir sestten ayıran niteliğe sesin şiddeti denir. Sesin şiddeti az olursa işitme gerçekleşmez. Sesin şiddeti büyük olursa işitme kulağımıza ağrı verir. Her sesin bir tınısı vardır. Farklı iki sesin ayırt edilmesini sağlayan niteliğe de tını denir.

Harf

Dildeki sesi yazıda gösteren işarete harf denir. Ses ile harf aynı şey değildir. Harf sesi yazıda gösteren işarettir. Ses kulağa, harf göze hitap eder. Konuşma sırasında sesi kullanırız. Ama söylediklerimizi kalıcı kılmak için işaretlerden yararlanırız. Dilde her sesi yazıda gösteren bir harf vardır. Bu harfler bir araya gelerek alfabeyi meydana getirir. Dilde ses değişmez ama yazıda kullandığımız alfabe değişebilir. Bu yüzden tarih boyunca Türk Milleti yaklaşık 18 değişik alfabe kullanmıştır.

Alfabe

Yazıda kullandığımız harflerin belli bir sıraya göre dizilmesine alfabe denir. Alfabe, Yunan alfabesinin ilk iki harfi olan alfa ve beta harflerinin birleşmesiyle meydana gelmiştir. Milletler, ya kendileri bir alfabe türetirler ya da hazır bir alfabeyi alarak kendi dillerine göre düzenlerler. Türk milleti tarih boyunca birçok alfabe kullanmıştır. Bugün Türk alfabesinde kullandığımız 29 harf vardır.

Türkçede Sesler

Bugünkü Türk alfabesi 29 temel harfe dayanmaktadır. Türk alfabesi 1. 11. 1928 gün ve 1353 sayılı Türk Harflerinin Kabul ve Tetkiki Hakkında Kanun ile kabul edilmiştir. Bunlar: a, b, c, ç, d, e, f, g, ğ, h, ı, i, j, k, l, m, n, o, ö, p, r, s, ş, t, u, ü, v, y, z harfleridir. Ancak araştırmacıların dildeki bütün sesleri göstermek için kullandıkları bir “ilmî alfabe” veya “transkripsiyon alfabesi” de vardır. Sesler, ses yolundaki çıkış durumuna göre birbirinden ayrılırlar. Bu yüzden sesler ünlüler ve ünsüzler olmak üzere iki grupta incelenir.

Ünlüler (Sesliler, Vokaller)

Ünlü sesler ses yolunda her hangi bir engelle karşılaşmadan çıkan seslerdir. Türkçede 8 ünlü vardır: a, e, ı, i, o, ö, u, ü. Bu ünlüler, kendi içinde:

1. Sesin çıkış yeri ve dilin durumuna göre:
  - a)Kalın Ünlüler: Ağız boşluğunun arka tarafında, dilin geriye çekilmiş durumda oluşan ünlülere denir: a, ı, o, u.
  - b)İnce Ünlüler: Ağız boşluğunun ön tarafında, dilin öne doğru sürülerek oluşturulan ünlülere denir: e, i, ö, ü.

2. Dudakların durumuna göre:

a)Düz ünlüler: a, e, ı, i.

b)Yuvarlak ünlüler: o, ö, u, ü.

3. Ağızın açıklığına göre:

a)Geniş ünlüler: a, e, o, ö.

b)Dar ünlüler: ı, i, u, ü.

	Düz		Yuvarlak	
	Geniş	Dar	Geniş	Dar
Kalın	a	ı	o	u
İnce	e	i	ö	ü

a: Ünlü, kalın, düz, geniştir.

ı: Ünlü, kalın, düz, dardır.

e: Ünlü, ince, düz, geniştir.

i: Ünlü, ince, düz, dardır.

o: Ünlü, kalın, yuvarlak, geniştir.

ö: Ünlü, ince, yuvarlak, geniştir.

u: Ünlü, kalın, yuvarlak, dardır.

ü: Ünlü, ince, yuvarlak, dardır.

Ünsüzler (Sessizler, Konsonantlar)

Ünsüzler meydana gelirken ses yolunda her hangi bir engelle karşılaşan seslerdir. Türkçede kullanılan 21 ünsüz vardır. (b, c, ç, d, f, g, ğ, h, j, k, l, m, n, p, r, s, ş, t, v, y, z)

Ünsüzler, tek başlarına telaffuz edilemezler, tek başlarına hece ve sözcük olamazlar. Bu sesler telaffuz edilirken yanında bir ünlü varmış gibi düşünülür ve söylenir.

Ünsüzler seda, oluşum noktası ve temas derecesine göre sınıflandırılır:

1. Seda bakımından ünsüzler gırtlaktaki ses tellerinin titreşimlerine göre sedalı ve sedasız olmak üzere ikiye ayrılır. Gırtlaktaki ses tellerini titreştiren ünsüzlere sedalı sesler denir. Ses tellerini titreştirmeyen ünsüzlere de sedasız sesler denir.

Sedahlılar (Yumuşak ünsüzler): b, c, d, g, ğ, j, l, m, n, r, v, y, z.

Sedasızlar (Sert ünsüzler): ç, f, h, k, p, s, ş, t.

2. Oluşum noktalarına göre: Bu sınıflandırmada ölçü ünsüzün ses yolunda hangi noktada meydana geldiğidir. Burada ünsüzleri şöyle sıralayabiliriz:

- a) Dudak ünsüzleri: b, p, m.
- c) Diş-dudak ünsüzleri: f, v.
- ç) Diş ünsüzleri: d, t, n, s, z.
- d) Damak-diş ünsüzleri: c, ç, j, ş.
- e) Ön damak ünsüzleri: g, k, l, r, y.
- f) Arka damak ünsüzleri: ğ(ı), g(i), k(a) ñ(a),
- g) Gırtlak ünsüzü: h

3. Temas derecesine göre ünsüzler üçe ayrılır.

a) Patlamalı ünsüzler: Bu ünsüzlerin oluşumunda ses organları ses yolunu tamamen kapatarak hava için geçit bırakmazlar. Böylece ses önüne çıkan engele çarparak bir patlamayla birlikte engeli aşarak oluşur. Bu ünsüzler: b, c, ç, d, g, k, m, n, p, t' dir.

b) Sızıcı ünsüzler: Ses yolunun daralması sonucunda ciğerlerden gelen havanın sızarak ve hışırtılı bir şekilde çıkarak meydana gelen ünsüzlerdir. Bu ünsüzler: f, ğ, h, j, s, ş, v, z.

c) Akıcı Ünsüzler: Ciğerlerden gelen hava akımının ağız boşluğunun daralan yerinden çıkarak meydana getirdikleri ünsüzlere de akıcı ünsüzler denir. Akıcı ünsüzler: l, r, m, n, y' dir.

Sedalı - sedasız oluşlarına göre ünsüzleri şöyle gösterebiliriz:

	Süreksiz	Sürekli	Akıcılar
Sedasız	p ç t k	f h s ş	
Sedalı	b c d g	v ğ z j	l m n r y

Türkçede Ses Uyumları

Türkçenin en önemli özelliklerinden birisi ses uyumlarıdır. Özellikle ünlü uyumu Türkçede çok güçlüdür.

Büyük Ünlü Uyumu

Türkçe bir sözcük kalın bir ünlü ile başlamışsa, kalın bir ünlü ile devam eder ve biter. Eğer ince bir ünlü ile başlamışsa ince bir ünlü ile devam eder ve biter. Buna büyük ünlü uyumu denir. Büyük ünlü uyumuna kalınlık-incelik uyumu da denir. *Türklük, sözleri, gözlük, okumak vb.*

Türkçede büyük ünlü uyumu çok sağlam olduğu halde tarihî süreç içinde bazı istisnalar meydana gelmiştir.

Birleşik sözcüklerde büyük ünlü uyumu aranmaz. *Başkent, delikanlı, gecekondü.*

Aslen Türkçe oldukları halde zamanla değişerek uyum dışına çıkmış bazı sözcükler vardır: *Elma < alma, anne < ana, dahi < takı, hani < kanı, hangi < kangı, kardeş <*

kardaş<karındaş.

Yabancı dillerden dilimize girmiş bazı sözcükler bu uyuma uymaz. *Tiyatro, selam, viraj, manifatura.*

Büyük ünlü uyumuna uymayan sözcüklere getirilen ekler sözcüğün son ünlüsüne göre uyuma girer. *Geliyor-du, şişman-lamak, ziyafet-e.*

Bazı ekler istisnadır: -daş, -ken, -ki, -leyin, -yor, -mtırak, ekleri: *dındaş, koşarken, okuldaki, sabahleyin, seviyor, yeşilimtırak.*

Küçük Ünlü Uyumu

Türkçe bir sözcük düz bir ünlü (a, e, ı, i) ile başlamışsa düz bir ünlü ile devam eder ve biter. Eğer yuvarlak bir ünlü (o, ö, u, ü) ile başlamışsa ya dar- yuvarlak (u, ü) veya geniş-düz (a, e), bir sesle devam eder. Buna küçük ses uyumu denir. *Sevinçli, anlamak, ilerleme, uçak, oyuncak.*

Türkçe sözcüklerde ilk heceden sonraki hecelerde geniş-yuvarlak (o, ö) sesleri bulunmaz. Dilimizde kullanılan bu tür sözcükler yabancı kökenlidir. Profesör, aktör, doktor.

Küçük ünlü uyumuna uymayan yabancı sözcüklere gelen ekler, sözcüğün son hecesindeki ünlülere uyar. *Konsolosluk, aktörlük.*

Ünsüz Uyumu

Türkçe sözcüklerde sedalı ünsüzler (b, c, d, g, ğ, j, l, m, n, r, v, y, z) sedalı ünsüzlerle; sedasız ünsüzler (ç, f, h, k, p, s, ş, t) sedasız ünsüzlerle yan yana gelirler. Buna ünsüz uyumu veya ünsüz benzeşmesi denir. Örnek: *Toprak-ta, Taş-ta, Türk-çe.*

Ünlü-Ünsüz Uyumu

Türkçe sözcüklerde art damak ünsüzlerinin kalın ünlülerle (a, ı, o, u); ön damak ünsüzlerinin, ince ünlülerle (e, i, ö, ü) aynı hecede bulunmasından ortaya çıkan bir uyumdur. Yani, a, ı, o, u ünlüleri g(e), k(e), ünsüzleriyle; e, i, ö, ü ünlüleri g(a), k(a), l(a) ünsüzleriyle aynı hecede bulunmazlar. *Bozgun, tatlı, görüntü.*

Türkçede Ses Olayları

Canlı bir varlık olan dil ihtiyaçlara cevap vermek için kendi kural ve kaideleri içinde sürekli gelişir ve değişir. Buna paralel olarak da dilde kullanılan bazı seslerde zamanla değişimler ve gelişmeler olur. Dil seslerinde meydana gelen bu olayların tümüne ses olayları diyoruz. Ses olaylarının sebeplerini Şöyle sıralayabiliriz:

1. Dilin ses özelliklerinden kaynaklanan sebepler: Mesela Türkçede sözcük

sonunda b, c, d, g. sesleri bulunmadığı için bu sesler p, ç, t, k seslerine dönüşürler.

2. Başka seslerin etkisiyle meydana gelen değişimler: Bir sözcüğün içinde bulunan bazı sesler birbirlerine etki ederek çeşitli ses değişimlerine ve bu seslerin yer değiştirmelerine sebep olurlar.

3. Söyleyiş güçlüğünden kaynaklanan sebepler: Bazı sözcüklerin telâffuzu çok zor olduğundan sözcüklerin içindeki sesler düşer. *Küçük+çük*.

4. Bazı sözcükler hiçbir sebebe bağlanmaksızın değişimler gösterebilir. Dilde buna “en az çaba kanunu” diyoruz. Çünkü insanlar konuşurken az bir çaba ile çok şey anlatmak isterler.

Türkçede ses olayları ağızlarda veya konuşma dilinde daha belirgindir. Çünkü dil, insanın meramını anlatmaya çalıştığı bir araçtır. Konuşmada dilin kural ve kaidelerinden ziyade insanın kendini ifade etmesi ön plandadır. Ayrıca insanın konuma anındaki ruh hali de sözcüklerin asıllarından farklı bir şekilde söylenmesine büyük etkindir.

Ses Türemesi

1. Ünlü Türemesi: İlk, orta ve son seste türeme şeklinde görülür: *Limon>ilimon, recep> irecep, akl> akıl, azıcık> azıcık, hem> hemi, giderken> giderkene*.

2. Ünsüz Türemesi: Bir sözcüğün ilk, orta ve son selerinde bir ünsüzün türemesi şeklinde görülür. *Ilan>yılan, tüfek> tüfenk, şimdi>şimdik, yoksa>yoksam*.

3. Ünsüz ikizleşmesi: *yaşa> yaşşa, sekiz>sekkiz, ana>anne*.

Ses Düşmesi

1. Ünsüz Düşmesi: *Akşam> aşam, birle> bile, bir tane> bi tane*.

2. Ünlü Düşmesi: *kayın ana> kaynana, sağanak> saġnak, yalnız> yalnız, gönül> gönlü, bilmez idi> bimezdi*.

3. Hece Düşmesi: *Pekiye> peki, ne için> niçin, sütlü aş> sütlaç*.

Seslerin Yer Değiştirmesi (Göçüşme)

Bir sözcükteki iki ünsüzün yer değiştirmesi olayıdır. Yakın göçüşme ve uzak göçüşme şeklinde görülmektedir. Göçüşme dediğimiz olay daha çok konuşma dilinde görülmektedir. *Avrat> arvat, yaprak> yarpak, köprü> körpü, lânet> nalet.*

Benzeşme (Asimilasyon)

Sözcük içinde bir arada bulunan seslerden birinin diğer sesi kendisine benzetmesi olayına benzeşme denir. Benzeşme iki şekilde görülür.

1. İleriye Doğru Benzeşme: Bir sözcük içinde yer alan sesin, sonraki sesi kendine benzettiği benzeşme türüdür. *Şemsiye> şemşiye, anlamak>annamak,*
2. Geriye Doğru Benzeşme: Sözcük içinde sonra gelen bir sesin, önceki sesi kendine benzetmesi olayıdır: *kerli ferli> kelli felli, eczacı> ezzacı, naylon> laylon, iğne> inne.*

Ses Değişmesi

Bir sesin başka bir sese dönüşmesi olayına ses değişmesi denir. Ünlü ve ünsüzlerin değişmelerine göre, genişleme, daralma, sedalılaşıma, sızıcılaşma şeklinde değişmeler olmaktadır.

Neye> niye, dile+yor> diliyor, gözleyen> gözliyen, Jandarma> cenderme, sigara>cigara, muska>nuska, menekşe> menevşe, kabak> kabağa, kemik> gemük, fayton> payton.

Ses olaylarında benzeşmezlik veya aykırılışıma dediğimiz bir olay da vardır. Yan yana veya birbirine yakın aynı cinsten iki sesin boğumlanma noktasını diğerinden ayırarak başka bir sese dönüşmesi olayına benzememezlik denir. *Aşçı> ahçı, muşamma> muşamba, berber> belber*

Türkçenin Ses Özellikleri

1. Türkçenin en önemli özelliklerinden biri ses uyumlarıdır. Biz buna büyük ve küçük ünlü uyumu diyoruz.
2. Türkçede yuvarlak o, ö ünlüleri sadece sözcüklerin ilk hecelerinde bulunur. ilk hece dışında (o, ö) sesleri olan sözcükler yabancı asıllıdır. *Otomobil, kuaför, traktör.*

3. Dilimizde iki ünlü yan yana gelmez. Ünlü ile biten bir sözcüğe, ün- lüyle başlayan ek aldığı zaman araya koruyucu ünsüz girer. *Anla-y-acak, hastane-y-e, bu-n-u, evi-n-e*

4. Türkçede sözcük kökünde ikiz ünlü bulunmaz. *Vaaz, kuaför, kanaat, kooperatif.*
5. Türkçe sözcük kökünde ikiz ünsüz (şedde) bulunmaz. *Millet, dikkat, madde.*
6. Türkçe sözcük kökünde ikiden fazla ünsüz yan yana gelmez: *kontrol, quartz.*
7. Türkçe sözcükler iki ünsüzle başlamaz: Standart, prova, blok, grup. Ancak tek heceli sözcüklerde sonda iki ünsüz bulunabilir. *Yurt, Türk.*
8. Türkçede sözcük başında c, f, ğ, h, j, l, m, n, p, ş, r, v, z sesleri bulunmaz. Çocuk dilindeki sözcükler ve yansımali sözcükler istisnadır. Çünkü bunlar Türkçe kabul edilmektedir. *Cici, mama, ninni. Zırt pırt, rap rap, mırıl mırıl.*
9. Türkçe sözcüklerin sonunda b, c, d, g ünsüzleri bulunmaz. Bu seslerin yerine sert karşılıkları olan p, ç, t, k ünsüzleri gelir. *Kitap, ahenk, muhtaç, dert.*
10. Bünyesinde uzun ünlü bulunan sözcükler ile hemze (kesme) bulunan sözcükler yabancı kökenlidir. *Âlem, dinî, âdem, san'at, cür'et, lâ'net.*

Hece Bilgisi

Ağzımızdan çıkan ses veya ses topluluğuna hece denir. Dilde bir hecenin olabilmesi için en az bir ünlünün olması lazımdır. Çünkü ünlüler tek başına ses oldukları gibi tek başına hece de olabilirler. Ancak ünsüzler tek başına hece oluşturamazlar. Ünsüzler ancak ünlülerle bir araya gelerek hece oluştururlar. Hece bir sestten meydana geldiği gibi birden fazla sestten de meydana gelebilir.

Hecenin olabilmesi için en az bir ünlünün olması lazımdır. Dilimizde bir ünlüden meydana gelen heceler olduğu gibi birden fazla sestten meydana gelen heceler de vardır. Bir hecede birden fazla ünlü bulunmaz. Dilimizde ünlü ile biten hecelere açık hece denir. Ünsüzle biten hecelere kapalı hece denir. Bir hecede en fazla dört ses bulunabilir. Hece sonunda iki üncüz yan yana bulunabilir. Dilimizde altı çeşit hece vardır.

1. Bir ünlüden oluşan hece: o, a-bi, o-kul.
2. Ünlü, ünsüzden meydana gelen hece: at, el, ok, ev.
3. Ünsüz, ünlüden meydana gelen hece: bu, ne, mi?
4. Ünsüz, ünlü, ünsüzden meydana gelen hece: son, bil, göz.

5. Ünlü, ünsüz, ünsüzden oluşan hece: ilk, üst, alp.

Vurgu

Konuşurken veya okurken bir heceyi veya sözcüğü diğerlerinden daha baskılı bir ses tonuyla söyleme vurgu denir. Konuşurken tek düze devam etmeyiz. Bazen sesimizi yükseltir bazen de alçaltırız. Anlatmak istediklerimizi tam olarak karşı tarafa iletebilmemiz için vurguya dikkat etmek gerekir. Türkçe hafif vurgulu bir dildir. Türkçede vurgu çeşitleri şunlardır.

1. **Sözcük vurgusu:** Sözcükte bir hecenin diğer hecelere göre daha baskılı söylenmesidir. Tek heceli sözcükler genellikle vurgusuzdur. Ancak cümle içinde tek heceli sözcükler vurgu alırlar. Çok heceli sözcüklerden bir hece diğerlerine göre daha vurgulu olur. Türkçede vurgu genellikle son hecededir. Bir kısım akrabalık isimlerinde vurgu son hecededir. Hala, anne, yenge. Zarf olarak kullanılan sözcüklerde vurgu ilk hecededir. Artık, sonra. Ünlemlerde vurgu ilk hecededir. Yahu! Anneciğim! Hoppala. Yer adlarında vurgu genellikle son hecededir. Kartal, Samsun, Aksaray, Aydın. Ancak çok heceli bazı yer adlarında vurgu ikinci hece üzerindedir. Malatya, Edirne. Pekiştirme sıfatlarında vurgu pekiştirme hecesi üzerindedir. Bembeyaz, mosmor. Olumsuzluk –ma/-me eki ve soru eki mi almış sözcüklerde vurgu bu eklerden önceki hece üzerine geçer. Gelmediniz, okumasınlar, Geldin mi? Baktın mı?

2. **Sözcük Grubu Vurgusu:** İsim tamlamalarında vurgu genellikle ilk sözcüğün son hecesindedir. Çiçeğin rengi, kurşun kalem, yaya geçidi. Sıfat tamlamalarında da vurgu aynı şekildedir. Tuzlu yemek, şekersiz çay, güzel, çocuk. Edat gruplarında vurgu isim unsurunun son hecesi üzerindedir. Dünden beri, sabaha karşı, Allah için. Sayı gruplarında vurgu son sözcüğün son hecesindedir. Otuz beş, yirmi sekiz, altmış altı.

3. **Cümle vurgusu:** Cümle içinde yer alan bir sözcük veya sözcük grubunun diğer sözcüklere göre daha baskılı söylenmesine cümle vurgusu denir. Türkçe’de vurgu genellikle yüklem üzerindedir. Cümle içinde vurgulamak istediğimiz sözcüğü yüklemün önüne getiririz. Orhan, bugün okula gitmi. Kitabımı dün okulda unuttum.

Tonlama

Konuşurken ses titreşimleri hep aynı perdeden olmaz. Sesimizi bazen yükseltip bazen de alçaltırız. Buna tonlama denir. Düşünce ve duygumuzu tam olarak anlatabilmemiz için

sesimizi değişik tonlarda çıkarırız. Yazı dilinde gösterilmeyen ton konuşma sırasında anlam ayırıcı özelliğiyle karşımıza çıkar. Bir insanın konuşma tonuna göre sevinçli, üzüntülü, korkak veya heyecanlı olup olmadığını anlayabiliriz. Tonlama, konuşmamıza renk katar, sesimizin melodisini oluşturur. Etkili ve güzel konuşmak için ses tonumuza dikkat etmeliyiz. Büyük hatipler vurgu ve tonlamaya hakim kişilerdir.